

Els nous defensors de l'art contemporani català

Els nous responsables del Centre d'Arts Santa Mònica, la Sala d'Art Jove i La Capella són un relleu generacional i proposen noves maneres de treballar

[Antoni Ribas Tur](#)



D'esquerra a dreta: Angelica Tognetti, Eva Paià i Marina Ribot Pallicer, les tres integrants de Pli-é Collective, el director de La Capella, David Armengol, i el del Centre d'Arts Santa Mònica, Enric Puig Punyet. Manolo García

L'escena de l'art contemporani català s'ha renovat els últims mesos amb la incorporació de nous directors en alguns equipaments barcelonins: Enric Puig Punyet (Mataró, 1980) al [Centre d'Arts Santa Mònica](#), el col·lectiu [Pli-é Collective](#), format per Eva Paià, Marina Ribot Pallicer i Angelica Tognetti, a la [Sala d'Art Jove](#), i David Armengol (Barcelona, 1974) a [La Capella](#). Així com la Sala d'Art Jove i el Centre d'Arts Santa Mònica depenen de la Generalitat, La Capella pertany a l'Icub de l'Ajuntament de Barcelona. En paral·lel al relleu generacional, la feina que faran en aquests centres estarà marcada per les convocatòries públiques de cadascun dels equipaments. La Capella és coneguda per les ajudes de Barcelona Producció i la Sala d'Art Jove pels premis i beques, i una part dels artistes que treballaran al Santa Mònica els pròxims anys també sortiran de diferents convocatòries.

Un sector més precaritzat

La pandèmia del covid deixa un teixit artístic més fràgil

Els cinc nous directors assumeixen el càrrec en un moment delicat del sector arran de l'impacte de la pandèmia en la cultura. “Ha generat més precarització i vulnerabilitat en un sector que ja era precari i vulnerable, i això hauria de tenir una repercussió clara i immediata en les polítiques culturals, que hauria de consistir en centrar-nos força en protegir l'escena local”, diu Enric Puig Punyet. “Ha deixat el sector en una situació encara més delicada perquè hi ha hagut molta contenció i s'han deixat de fer moltes coses en les arts visuals i la cultura”, subratlla Armengol. “En el camp de l'art jove i emergent, de cop han sortit amb més força que mai totes aquelles coses latents que ja eren intrínseques del sector de les arts visuals”, diu Marina Ribot Pallicer. “A la majoria d'artistes que passen per la Sala d'Art Jove, no els dona per ser autònoms —explica—, perquè no els dona per pagar la quota mensual, i totes les ajudes que han sortit no els han tingut en compte, hem vist que hi ha més dobles feines i una mica més d'estrès”.

Les Pli-é van ser especialment crítiques amb “la massificació de continguts digitals” durant el confinament, com diu Angelica Tognetti, perquè la troben homogeneïtzadora i excloent de totes aquelles persones que no tenen accés a la tecnologia. Per això subratllen la necessitat de “tornar a posar el cos al centre”.

Adeu als rànquings

Els centres busquen captar nou públic a través de la mediació

Un altre dels trets que tenen en comú aquests professionals és com entenen l'èxit de públic: en lloc d'esforçar-se en augmentar les xifres de visitants a qualsevol preu se centren en potenciar “la qualitat” de l'experiència dels visitants, com diu Puig Punyet, que afegeix: “Hem de treure'ns de l'imaginari la qüestió estrictament quantitativa dels rànquings, va sorgir en un moment determinat i potser l'hem de començar a abandonar i pensar en com es provoca el públic i com se sent interpel·lat pel que passa”. També en tenir cura d'ells i dels artistes, en el sentit de fer tant de comissaris dels continguts com de cuidar-los. “Posem sempre al centre els processos de cura i d'acompanyament a les artistes i al públic, és la base de la nostra manera de treballar”, diu Ribot Pallicer. Pel que fa als públics, el col·lectiu creu que els centres han de donar als visitants eines crítiques i de participació.

Per això una de les claus per atraure públic als centres és la mediació: “Et pots dirigir a molts públics, fins i tot a nivell quantitatiu, i molt diversos, a través de diferents canals de mediació, com la digitalització”, diu Puig Punyet. “No hem d'entendre el que provoca un centre només com el que passa dins seu, sinó que un centre és capaç de generar molts processos de portes enfora”, explica. “S'ha d'entendre a quines comunitats interpel·la un projecte, perquè hi ha projectes que són pura mediació d'unes comunitats molt concretes”, diu Eva Paià. “Cadascun dels projectes de la Sala d'Art Jove és un altaveu de públics —explica—, perquè passen a la sala i també en altres institucions que tenen unes xarxes d'amistat”. “Les tres institucions que representem treballen amb un públic fidel que ja està hi acostumat, i el repte és com ens obrim a altres audiències”, diu Armengol, que reivindica el caràcter de La Capella com a centre d'art: “El creixement de públic no ha de ser quantitatiu, som centres que poca cosa hi podem fer, a nivell de quantitat de públic”.

La necessitat de fer xarxa

Els centres volen anar més enllà de fer itinerar exposicions

Per a David Armengol és bo que els centres de tot el país treballin en xarxa i dialoguin, encara que això no vol dir que les exposicions facin un circuit com passa a vegades en sectors com el teatre. “Cal veure els radis d’acció de cada centre i obrir-se a altres contextos, tant en l’àmbit català com l’espanyol i l’internacional, cal esforçar-se perquè aquest treball en xarxa es pugui donar”, diu. “La lògica de la xarxa ha d’anar més enllà de la itinerància de les exposicions, ha de ser més profunda per allunyar-nos de la lògica clientelar dels encàrrecs i en lloc d’això cocrear”, subratlla Puig Punyet. A la Sala d’Art Jove ja s’hi han posat a treballar: “Ens hem posat a escoltar els centres i a revisar convenis que s’havien fet fa temps”, diu Ribot Pallicer.

La relació amb el Macba

Els diferents marcs de treball marquen les col·laboracions

A l’horitzó d’aquests centres hi ha el museu capçalera de l’art contemporani, el Macba, i quines sinergies poden teixir-hi. “Hem compartit diverses converses amb el Macba en el sentit que els diàlegs siguin reals: moltes vegades es presenta un projecte al Macba i queda puntualment allà, és un dia que se cedeix l’espai, i la nostra intenció és que el diàleg amb el Macba i també amb altres centres com ACVIC Centre d’Arts Contemporànies, Lo Pati, La Panera i altres centres amb els quals parlem com L’Escocesa i també el Santa Mònica i La Capella siguin reals i que no quedin en intercanviar un espai o un recurs”, afirma Tognetti. “La relació hauria de ser fluida i important, però tinc la sensació que sempre demanem massa al Macba, l’hi demanem tot, i arriba fins on pot –diu Armengol–. La perspectiva històrica amb què treballa a vegades implica dificultats per treballar l’art del present immediat com fèiem nosaltres”.

Les llacunes del sistema

Als artistes de mitjana carrera els falta atenció pública

Mentre que els artistes emergents tenen una xarxa prou organitzada de centres i convocatòries, els artistes de mitjana carrera ho tenen més difícil a l’hora d’aconseguir el suport públic. “Hi ha una mancança històrica a la ciutat i al país de posar l’atenció en aquests artistes”, lamenta Puig Punyet, entre els artistes emergents i aquells que ja tenen “valor simbòlic” i que són susceptibles d’esdevenir patrimoni en institucions com el Macba. “És l’assignatura pendent”, subratlla. Precisament en una de les exposicions inaugurals del seu programa posarà en diàleg artistes i teòrics de diferents generacions, com Joana Masó, Roger Bernat i Antoni Muntadas. “És cert que l’art emergent té un recorregut en llocs com la Sala d’Art Jove, Can Felipa i La Capella, però és perillós perquè a vegades pot no produir-se”, adverteix Armengol.

Els reptes de sortir a fora

Els centres exploren fórmules per internacionalitzar-se

La internacionalització és a la base de l’ideari de tots aquests directors. A la Sala d’Art Jove es tradueix en accions com la concessió de beques. “Per la fragilitat del sistema molts artistes que ja formen part del circuit de l’art necessiten aquestes convocatòries

per continuar subsistent”, diu Tognetti. També creu que la possibilitat de sortir a fora és clau per a la “professionalització”, mentre que Ribot Pallicer creu que cal tenir en compte “el retorn” d’aquestes beques que poden rebre Barcelona i Catalunya a través de programacions i formació.

David Armengol treballarà la internacionalització a La Capella afavorint del desplaçament de comissaris i artistes i donant una nova vida als continguts, i també amb espais que tenen programes de creació emergent semblants com l'Index Foundation d'Estocolm, dirigida pel català Martí Manen, Hangar Lisboa i MO.CO de Montpeller. En paral·lel a donar nivell internacional a la programació, Enric Puig Punyet troba un altre model en l'interès que pot generar a fora del país “la metodologia” que dona idiosincràsia a un centre determinat, i com el pot posicionar a escala internacional.

Tres trajectòries polifacètiques

ENRIC PUIG PUNYET. La trajectòria del nou director del Santa Mònica és polièdrica: fins ara era el director de la fàbrica de creació L'Escocesa i va impulsar al CCCB l'Enter Forum, un fòrum internacional sobre internet, creativitat i societat. És l'autor de llibres com *Los cuerpos rotos. La digitalización de la vida tras la covid-19*.

DAVID ARMENGOL. És un dels comissaris independents més coneguts del sector. Entre els seus projectes més significatius dels últims anys hi ha el pavelló de l'Uruguai de la Biennial d'Art de Venècia del 2019, dedicat a l'artista Yamandú Canosa, i una gran exposició d'Àngels Ribé a la Tecla Sala el 2019.

PLI-É COLLECTIVE. Aquest grup de recerca i curadoria format per l'artista i historiadora Marina Ribot, la investigadora Angelica Tognetti i la fotògrafa i historiadora Eva Paià és un cas insòlit en el sector per la direcció en grup. I també perquè no es divideixen la feina, sinó que treballen conjuntament tots els aspectes dels projectes.

Valentín Roma continua a la La Virreina i el Bòlit fitxa Ingrid Guardiola

La feina de Valentín Roma (Ripollet, 1970) La Virreina en els últims quatre anys va sigut extraordinària, i al maig va guanyar el concurs per continuar quatre anys més amb la possibilitat d'un any de pròrroga. La Virreina és un dels centres públics amb més visitants locals, un 47%, i el que menys visitants va perdre el 2020. Per a aquesta nova etapa Valentín Roma vol consolidar els 100.000 visitants anuals, obrir el centre a més comissaris externs, fer més produccions, i fer un salt qualitatiu per dialogar amb altres museus de l'Estat “A Barcelona institucions com La Virreina són molt necessària: necessitem grans equipaments i també equipaments mitjans i petits amb una gran capacitat d'interacció social, col·lectiva i artística”, diu Valentín Roma.

El centre d'art contemporani de Girona, el Bòlit, va començar una nova etapa a l'abril liderada per la realitzadora i assagista Ingrid Guardiola (Girona, 1980). “Les exposicions seran detonadors de moltes coses diferents que passaran al seu voltant, com conferències i tallers per donar eines a públics molt diferents”, afirma Ingrid Guardiola.

Aquesta tardor inaugurarà una exposició sobre l'imaginari fluvial amb obra nova de sis artistes i en col·laboració amb més museus gironins. “La idea és treballar amb els temes més urgents de la nostra societat, revisar la tradició i obrir el centre a la gent, esbutzant els límits propis del sector de l'art”, explica.